

Munkásgyűlés Újszegeden

Az első önálló lépések

Tegnap, hétfőn délután munkásgyűlést tartottak a Hungarohemp Újszegedi Szövőipari Vállalatnál. Lapunkban már részletesen beszámoltunk arról a szervezeti átalakulásról, amelyben az KSZV eddigi hat gyárából január elsejével önálló tröszt vállalatok alakultak.

A tegnap, megtartott munkásgyűlésen Frányó József, igazgató is elsősorban a váltás, változtatás után kialakult elvárásokról, lehetőségekről, az önállóság első lépéseiről tájékoztatta a vállalat ezer dolgozóját. Mint mondta, az átszervezéssel közelebb kerültek a felhasználókhoz, a vevőhöz, ez lehetővé teszi az igényekhez való gyorsabb, rugalmasabb alkalmazkodást, ugyanakkor a piac igényeinek megfelelően nemcsak többet, hanem jobban, korszerűbbet is kell gyártaniuk a jövőben. Az idén 1,7 milliárd forint árbévetélti tervre vállalkozott az újszegedi gyár. A belföldi felhasználásra szánt termékek mellett, jelentős szerepe van ebben az exportra gyártott cikkeknek is. Már tavaly jelentősen „megugrott” a Szovjetunióba kiszállított ponyvák mennyisége: 1,5

millió négyzetméterrel többet exportáltak a tervezettél. Az idén összesen 6 millió négyzetméter növekedés várható a tőkés export területén is. Újdonság az a zimbabwei megrendelés, amelyet december 8-án nyert el a vállalat, s még abban a hónapban közel 40 ezer négyzetméter árut ki is szállítottak. 1987-ben folyamatosan 530 ezer négyzetmétert készítenek még ennek a megrendelőnek. A tőkés export növekedésében 30-50 százalékos „felfutást” terveznek az idén. Legnagyobb tőkés megrendelőnek az idén is a nyugatnémet és holland partnerek bizonyulnak.

Idei újdonság az is, hogy a tröszt, illetve a vállalat igyekszik más hazai üzemekkel kooperálni megvalósítani fejlesztési elképzeléseit. A Taurus Gumiipari Vállalattal közösen a heveder szövet-

gyártás korszerűsítésére új szövőgépeket helyeznek üzembe még az idén. A program az import anyagok jelentős kiváltása mellett tőkés többletexportot is eredményez majd az újszegedieknek.

Ugyancsak jelentős devizamegtakarítást eredményezhet az a vállalkozásuk is, amely saját kézbe veszi a pamutfonalgyártás jelentős részét. Az eddig nagyrészt külföldről beszerzett pamutfonal helyett, éventül hazai alapanyagból helyben készítenek majd pamutcérnát. A számítások szerint ez a 10-12 milliós megtakarítást jelent évente.

Fontos feladatként fogalmazódott meg, hogy újabb létszám- és anyagtakarékosági megoldásokat kell keresni a vállalatnál. A tervek szerint csökkenő létszám mellett, a brigádok vállalkozó szellemének erősítésével, jelentősen fokozható a termelés, s így az országos 2 százalékos bérfejlesztési elképzelések mellett, ennek duplájára is számíthatnak az itt dolgozók.

R. G.

Keresztülők kerestetnek

Abban, hogy „A jó bornak nem kell cégér”, az ősi bölcsesség szerint, szinte mindenki egyetért. Nem értenek egyet, s tán nem is akarnak egyetérteni azonban abban, hogy amelyik portékának arra szüksége van, annak milyen legyen a cégére. Eddig többnyire — kinek tetszett, kinek nem — mégis a gazda döntött, s olyan volt a cégtábla, az üzletnév, amelyet ő akart. A „minek nevezzelek” ugyan egyre többször jutott eszünkbe erről az akaratról az utóbbi időkben, a magánkereskedések és vállalkozások háza táján baráncolva, de hát az üzletüknek „fantasztikus és modern” nevet adó gazdák előtt eddig majdhogynem csöndő mondott minősítő nyelvérzékünk. Az akarat meg a józan ész (ez esetben nyelvi kötelezettségeink) azonban nem árt, ha tekintettel vannak egymásra, és ezzel a magyarságra és magyarosságra. S ha ez a tekintet elsiklana a másik mellett, lényeglátásra kell szorítani. Még ha parancsszóval is. Még ha olyannal is, hogy rendeletbe tételjük: a gazda akarta cégérnek olyan kell lennie, minőt engedélyeznek is.

Mégpedig az 1986. október 1-jén hatályba lépett belkereskedelmi törvény módosítás szellemében. Miszerint: „... az üzlet elnevezésének utalnia kell annak szakjellegére, az ott vásárolható árukra, szolgáltatásokra (üzletkör). Az üzlet elnevezésében — a nemzetiség által is lakott településeket kivéve — csak magyar, illetőleg meghonosított idegen szavak szerepelhetnek.” S hogy így legyen, arra tavaly október 11-étől hatályos miniszteri rendeletek, illetve azoknak végrehajtói, a tanácsai kereskedelmi szakigazgatási szervek ügyelnek. Ezek kötelesek megtiltani a jogszabályba (de még inkább a nyelvérzékbe!) ütköző üzleti elnevezések használatát. Az új rendelkezés szerint a már működő üzletek működési engedélyének módosítását a kereskedőknek idén szeptember 30-áig kell kérniük. Az előírásoknak meg nem felelő feliratokat pedig március 30-áig kell kicserélni.

Vagyis hát a gazdáknak mielőbb jó cégért kell kitárlaniuk — méghozzá magyarul! Félretéve az idegen szavakat, s vele az „euró-

pai divat” követését. Lemondva például az angolmániáról — ami nyelvészek megállapításai szerint Európában sehol sem olyan erős, mint nálunk. Az amerikai hatásra beépülő, még a megfelelő magyar szavakat is kiszorító divatos anglicizmusok mellőzését szorgalmazva, azoknak már saját kultúrájukat lebecsülő majmolását végre megfekezve, új, magyaros divatot kell teremteni! Rádöbbenve végre arra, hogy a betolakodó idegen szavakkal szembe kellene állítani a magyart. Félretéve a kényelmességünket, törni a fejünket a megfelelő magyar fordításon, a mi nyelvünkön kifejező szón. Gondolva arra, hogy idővel minden átvett idegen szó alapszóvá válik, összetevje lesz a nyelvi kultúrának, s vele a nemzeti kultúrának. (S meddig mérhető vajon a magyar nemzeti kultúra, s vele önbecsülésünk anglicizmusokkal?)

Fordítási készségre, fantáziára, fejtőrsre készlet a nyelvtisztítás cégérét hordozó rendelet, mely bizonyos sok-sok üzlet „átkeresztelését” követeli. Megné (bár csak megné!) a becsülete, s később bizonyosan az üzleti haszna is a jó keresztülőknek, a fejüket eredményesen törő, kifejező nevet találó, vagy találató cégtulajdonosoknak és üzletvezetőknek, kiknek boltja előtt ezután nem tőri naponta a fejét több száz vásárló azon, hogy mit tallálni az idegen nyelvű cégér mögött. Aminek megváltoztatása persze nem is olyan egyszerű, egyik napról a másikra megoldható feladat. Érthető a kereskedői elégedetlenség miatt, hogy a hangzatos idegen neveket nyomtatott reklámszatyrok, naptárak, szórólapok, reklámtáblák igen sokszor tizezrekbe kerülnek, s ez a „kampány” az új néven futó üzlet gazdájának nemigen térül meg. S pénzbe, időbe kerül az új nevet futtató reklámhadjárat is. Ami azért — ha jó a név, ha jó a cégér — megtérülő befektetés lesz. Merthogy — bevalljuk, vagy nem, de így lehet — szívesebben megy a vásárló olyan boltba, aminek nevét ki tudja mondani (netán meg tudja jegyezni, s másnak is ajánlani!), aminek kifejező cégéréből kiderítheti, hogy mit kap mögötte. S ha a jó cégér mögött még „ve-

vőfogó üzletembert”, jó kereskedelmi morált is talál, a vásárlónak az a legjobb reklám!

Az a kereskedő, akinek ilyesmi van a cégtábla alatt, az új néven is hamar népszerűvé teheti üzletét. Annak nem kell a következő hónapokban boltja elnevezéséről vitakoznia sem a tanács szakigazgatási szerveivel, sem a kereskedelmi nyelvtisztító mozgalom felett „védnökséget” vállaló központi szervvel, a Hazafront Népfront beszéd- és magatartás-kultúrával foglalkozó bizottságával. S nem kell ilyesféle vitákban külföldi példákra hivatkozni. Főleg nem olyanokra, akik elfelejtik, hogy a különön példákban a jobb cégek mögött ott van ám a megfelelő áru, meg a kereskedői magatartás és színvonal is. Aminek híján csak szegénységi bizonyítványt állíthatunk ki boltjainkról (még ha idegen nyelven tesszük, sem leszen felemelő).

Pedig most itt lenne a jó alkalom: a névváltoztatásokat szentesítő keresztlevelekkel, az új cégérekkel új kereskedelmi illemtant is „hatályba léptethetnénk” — minden külön rendelet nélkül.

Szabó Magdolna

Ötezer garnitúra

A Dunaujvárosi Fogyasztási és Beszerző Munkásszövetkezet megkötötte az új esztendő első exportszerződését; eszerint az NSZK-beli IEKA-cégnek 5 ezer garnitúra kertibútor szállítanak 10 millió forint értékben. A modern vonalú, összecsukható asztalokat, székeket a szövetkezet bedolgozóhálózata készíti el.

Influenzahelyzet

Az elmúlt héten 7492 új influenzás megbetegedést észleltek a fővárosban, 40 százalékkal kevesebbet, mint a megelőző héten. A csökkenés az iskolai szünet és az év végi ünnepek miatt következett be — állapították meg a szakemberek a fővárosi influenzabizottság hétfői ülésén. Az elmúlt napokban a szövődényes ese-

Elosztás a munka szerint

Nagyon egyszerű volt a tétel, amikor ezt először tanultam, majd tanítottam: „Mindenki képességei szerint dolgozzék, és mindenkinek munkája szerint fizessenek”. A szocializmusban az értékalkotó munka az, amelynek alapján a társadalom tagjait minősíteni kell. Amennyi munkát, értéket adott a társadalomnak valamely formában, annyit kap vissza más formában — idéztük Marxot. Vagyis, mindenki annyit fogyaszthat a közösen létrehozott javakból, amennyi — legalábbis arányaiban — megfelel az általa végzett munka mennyiségének és minőségének.

A kommunizmusban — olvastuk Leninről is — a munka már annyira az ember lelki szükséglete lesz, a termelékenység pedig olyan magas lesz, hogy a fogyasztási cikkek nagy bőségre állnak majd rendelkezésre. Itt már a „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint” elv érvényesíthető. Kommunista munkán — a szó szoros és szigorú értelmében — a társadalom érdekében kifejtett ingyenes munkát értettük. A kommunista munka önkéntes munká, norma nélküli, díjazási feltétel nélküli munka, az egészséges szervezet fizikai és lelki szükségleteként végzett tevékenység.

De ettől ma még távol állunk. Most még van munkadij, és ennek szigorúan igazodnia kell a végzett munka mennyiségéhez, minőségéhez, a munkás szak-képzettségéhez és a munkafeltételekhez. Mert még nincs termékbőség. És nem mindenki szeret dolgozni. Aki szeret, az is többnyire szívesebben dolgozna más és máshol.

Szorosan kapcsolunk a munka szerinti elosztást az anyagi érdekltség elvéhez és a termelékenység folyamatos növelésének elvéhez. Allítottuk, hogy a munka szerinti elosztás a termelés fejlődésének, a munka társadalmi termelékenysége enélésének legfontosabb eszköze. Ezzel lehet a legjobban összehozni a társadalmi és az egyéni érdeket. Hogyan fest a gyakorlatban?

Most már tudjuk, hogy a bérezést, a bérpolitikát, a kereset szabályozást túl sok követelménnyel, funkcióval terheltük. Az embereket más is ösztönzi, nemcsak a magasabb kereseti lehetőség. A fiatalok már idegenkednek a nehéz, az egészségre ártalmas, a monoton, a többműszakos munkahelyektől, még ha azok esetleg túl is vannak fizetve. Sokat számít a munkahelyi légkör, a lakóhelytől való távolság, a munka szépsége, kellemessége, alkotásértalma.

Azt is beláttuk, hogy a munka termelékenysége elsősorban nem attól nő, ha azt jobban megfizetjük, hanem attól, ha azt jobban megszervezték. Előbb kell létrehozni a folyamatos munka- és anyagellátást, biztosítani az anyagok, gépek, műszerek, szerszámok kifogástalan minőségét, s ezzel párosulhat egy ösztönző bérezés. A hiba ne legyen fogható gépre, szerszámra, anyagra; a teljesítménykiesésért ne legyen okolható a szervezetlenség.

A munka szerinti elosztás elvnek érvényesülési területe jelentősen kiterjedt, s közben a szocialista szektorban ereje csökkent. Az itt kapott bér, az itt alkalmazott bérrendszer a munkavállalók egyre csökkenő hányada számára biztosítja a családjuk megélhetésének egyedüli alapját. A munkabér jelentősége az elmúlt évtizedben csökkent és továbbra is csökkenőben van. A munka szerinti elosztást az emberek inkább érvényesülni látják a főfoglalkozású főmunkaidőben. Sokan már nem is idegeskednek amiatt, hogy főmunkahelyükön másoknál száz forinttal kevesebb béremelést kapnak, hiszen ezt különmunkájában egy óra alatt megkeresik.

Majd ha sikerül helyreállítani a főmunkaidő becsületét, kiderül, hogy nem a munkást, nem a jelenléte kell fizetni, hanem a munkát, a tényleges teljesítményt. Nem szabad azért aggódni, hogy egyesek kiemelkedően sokat keresnek, hiszen náluk sem magasabb a műveltség, vagy termékegyegyre jutó bérköltés, mint másnál, tehát nincsenek túlfizetve. Inkább azok vannak túlfizetve, akiknél a teljesítményegységre jutó bér magas, még akkor is, ha a börtékben levő pénzük csak közepes.

A munka szerinti elosztás törvényét szolgálja a vállalatvezetés és a szakszer-

vezet, amikor a becsületesen dolgozó többség érdekeit megvédi a folyamatosan érdeksértő — lusta, selejtyártó, fegyelméletlen — kisebbséggel szemben; nem hagyja, hogy az alacsony teljesítményű kisebbség kizsákmányolja a magas teljesítményű többséget.

A kereseti arányok jelenleg már nem annyira az egyéni teljesítmények, mint inkább a munkás és a munkakörülmények eltéréseit tükrözik. A korábbinál sokkal inkább meg kell fizetni napjainkban a nehéz, egészségre ártalmas munkát, a többműszakos beosztást, egyes munkakörök társadalmi lenézettségét. Sok a bérben az ellensúlyozó, ellentételező elem, a tisztító hatásokat ellensúlyozó bérrész. Független a kereset az egyéni mérhető teljesítménytől és óraszámától is.

Kicsit bonyolultabb lett a munka szerinti elosztás elve, mint megfogalmazása idején. Mi is ludasak vagyunk abban, hogy a könnyebb érthetőség taníthatóság kedvéért — függetlenül az élet mind bonyolultabbá válásától — a klasszikus tételeket még tovább egyszerűsítettük. Amikor pedig az ideológiai tételt tartalmilag gazdagítani, korszerűsíteni kellett volna, ettől a lépéstől idegenkedtünk, eszméink formálását halogattuk. Most kell ezt a feladatot — amennyire lehetséges, felgyorsítva — teljesítenünk.

Pirityi Ottó

Külkereskedelmi társaság

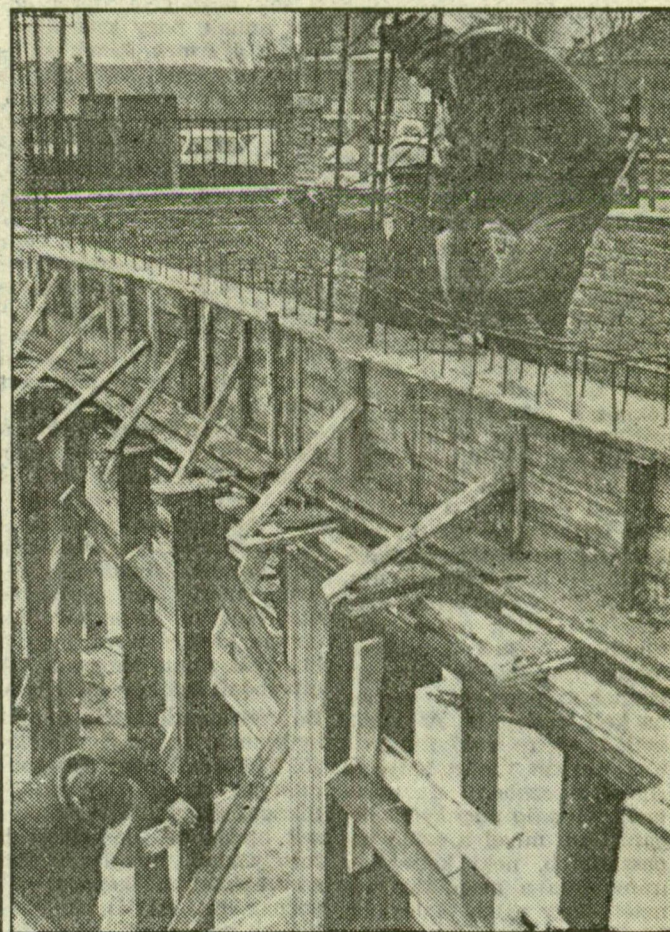
Külkereskedelmi társaságot hozott létre az Autó- és Alkatrészkereskedelmi Vállalat és a Mogúrt Gépjármű Vállalat. Az erről szóló megállapodást hétfőn írták alá.

A két vállalat között eddig is szoros volt a kapcsolat, hiszen a Mogúrt által importált haszongépjárműveket, alkatrészeket az Autóker forgalmazta. Az elmúlt évben a Mogúrt 28,5 milliárd forint értékű importjának

csaknem 35 százalékát az Autóker értékesítette. A társaság létrehozásával várhatóan javulni fog az ellátás, mert egy helyütt bonyolódik a kül- és belkereskedelmi munka, kiküszöbölhetőek lesznek a párhuzamosságok, s növekszik a munka hatékonysága.

A közös iroda eredményeportált haszongépjárműveket, alkatrészeket az Autóker forgalmazta. Az elmúlt évben a Mogúrt 28,5 milliárd forint értékű importjának

Tároló a rózsáknak

Somogyi Károlyné felvétele

Korszerű tárolót épít Szőregen a virág-disznővény áfész. A kétszintes hűtőtároló több mint 8 millió forintba kerül. Az alsó szint a talajfelszín alatt 5 méter mélyen lesz, ahol jól lehet majd tárolni az exportra kerülő rózsátöveket. Franciaországba és Hollandiába az elmúlt évben egymilliónál több rózsát szállítottak, ami 35 millió forintot eredményezett